

7. Прядко Л. О. Фурман О.О. Готовність педагога загальноосвітнього навчального закладу до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами як успішний фактор інклюзивного навчання. Формування готовності педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції. (Рівне, 27-31 жовт. 2014 р.) Рівне, 2014. С. 79–88.
8. Савчук Л. Компетентнісний підхід у підвищенні кваліфікації педагогів до запровадження інклюзивної моделі навчання дітей з ООП. Нова педагогічна думка. 2010. №1. С. 98–101.

Василишин Уляна

Науковий керівник: доц. Свідерська Г.М.

ФЕНОМЕН УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Усвідомлене батьківство – одна з найбільш складних тем психолого-педагогічної науки. Актуальність її вивчення продиктована суперечністю між гостротою демографічних проблем, пов'язаних з падінням народжуваності, величезною кількістю сімей, що розлучаються, збільшенням кількості дітей-сиріт, у яких живі батьки, зростанням кількості випадків жорстокого поводження з дитиною та досить повільним впровадженням програм успішної підготовки молодих сімей до народження та виховання дитини.

Сутність батьківства, його структуру, види, особливості розвитку досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: О.Безпалько, О. Бодальов, І.Братусь, Л.Буніна, І. Зверева, В.Кравець, В. Кузьмінський, Г. Лактіонова, О.Лещенко, І.Кон, Н.Островська, Р.Овчарова, А. Співаковська, В. Столін, О.Тіунова та ін.

Більшість науковців визначають усвідомлене батьківство як соціально-психологічний феномен, що базується на відповідній системі знань, умінь, навичок, почуттів та якостей і реалізується у відповідальній поведінці батьків, спрямованій на виховання і розвиток дитини, становлення її гармонійної особистості. О.В.Безпалько, І.Д.Зверева вважають, що усвідомлене батьківство є найвищим рівнем батьківської компетентності, яка характеризується поєднанням когнітивно-чуттєвої і поведінкової системи [1].

Р.В. Овчарова визначає батьківство як соціально-психологічний феномен, що являє собою сукупність знань, уявлень та переконань стосовно себе у батьківській ролі, котрі реалізуються у всіх проявах поведінкової складової. Крім того, батьківство як надіндивідуальне ціле повинно включати в себе подружню пару, яка вирішила дати початок новому життю, та власне дитину. На думку вказаної дослідниці, батьківство являє собою відносно самостійну підсистему в системі сім'ї [7].

На думку Є.І.Зритнєвої, М.О.Єрміхіної, Р.В.Овчарової, усвідомлене батьківство включає:

- розуміння себе, своїх реакцій, мотивів батьківської поведінки, усвідомлення батьківської складової своєї особистості;

- усвідомленість когнітивної складової сімейних цінностей, установок та очікувань батьків, батьківських позицій, почуттів, батьківського ставлення, відповідальності, стилю виховання;

- розуміння свого чоловіка (дружини), його (її) реакцій, мотивів поведінки;

- усвідомлення батьківської єдності себе та свого партнера, потреба в цій єдності (усвідомлення себе батьками, а не тільки матір'ю та батьком);

- розвиненість, стійкість та компліментарність компонентів в інтегральній психолого-педагогічній структурі батьківства [6].

Як бачимо, усвідомлене батьківство містить такі складові компоненти, як: ціннісні орієнтації подружньої пари (сімейні цінності); батьківські установки та сподівання; батьківське ставлення; батьківські почуття; батьківські позиції; батьківську відповідальність; стиль сімейного виховання. Кожен із компонентів усвідомленого батьківства, за Р. Овчаровою, охоплює три складові, а саме: когнітивну (знання), емоційну (почуття, погляди, судження) та поведінкову (уміння, навички, дії) [8].

Для дослідження психологічних чинників формування усвідомленого батьківства у студентському віці нами був підібраний комплекс діагностичних методик, зокрема, питальник «Ваша потреба в дітях» А.Сізанова; методика «Батьківський твір» (Г. Бурменська, О. Захарова,

О. Карабанова, Г. Шведовська) та створена авторська анкета. В емпіричному дослідженні взяли участь 113 студентів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Тернопільського національного економічного університету.

Однією з методик емпіричного дослідження усвідомленого батьківства стала методика «Батьківський твір» (Г. Бурменська, О. Захарова, О. Карабанова, Г. Шведовська), яка дозволяє продіагностувати особливості батьківської позиції, виявити особливості сприйняття й переживання майбутніми матір'ю та батьком характеру стосунків і взаємодії з дитиною.

Проведена діагностична робота з використанням даної методики дозволила з'ясувати особливості стосунків із майбутньою дитиною. Аналіз отриманих показників можна спостерігати на на рис.1 та рис.2

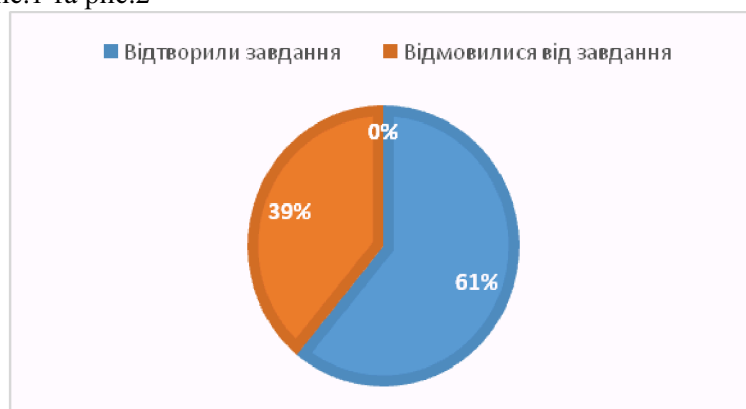

Рис.1 Виконання завдання студентами за методикою «Батьківський твір» (Г. Бурменська, О. Захарова, О. Карабанова)

З отриманих результатів ми бачимо, що аж 39% опитуваних відмовилися виконувати завдання, що може свідчити про прояв психологічного захисту і бар'єрів на шляху до усвідомлення своїх взаємин з майбутньою дитиною. Також у наших респондентів спостерігався малий обсяг тексту, який може говорити про неприйняття завдання, пасивна відмова щодо його написання або чисто формальне виконання завдання.

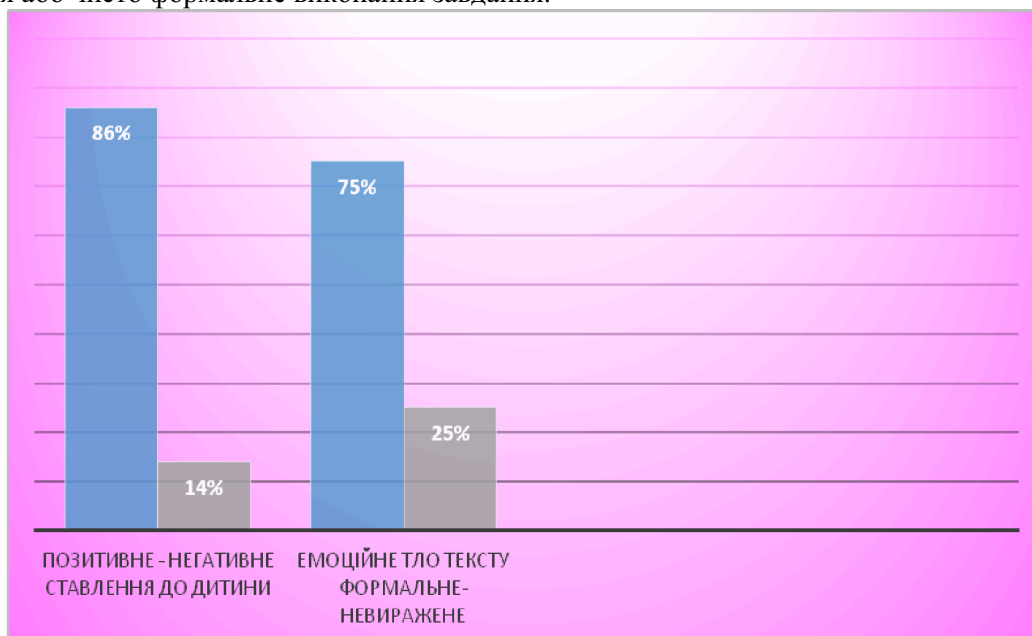

Рис.2 Основні критерії оцінювання написаного твору

Як ми бачимо за результатами дослідження, у 86% опитуваних складається позитивне ставлення до майбутніх дітей і бажання їх мати. Воно характеризується тим, що дитину будуть приймати такою, якою вона є або буде. Це стосується як у плані зовнішності, так і у плані різних рис характеру, поряд із природними можливостями та обмеженнями у сфері інтелектуального розвитку. Не менш важливим є такий аспект взаємодії з дитиною, як схвалення і зацікавленість її розвагами і заняттями.

Щодо негативного ставлення до майбутніх дітей, то ми виявили тільки 14% опитуваних, які не бажають їх мати через важке дитинство, або надають більшу перевагу опануванню професійними вміннями та навичками, науковій діяльності тощо.

У 75% опитуваних спостерігається формальне емоційне тло у написанні твору, яке говорить про вираження у тексті різноманіття засобів втілення емотивності в розповіді, натомість у 25% опитуваних в розповіді не спостерігається емоцій, ні позитивних ні негативних.

Результати методики «Ваша потреба в дітях» А.Сізанова показують, що виключна більшість - 96% опитуваних - готові ставати батьками або уже мають дітей, але хочуть в подальшому ще дитину. Тобто молоді люди готові створювати власні сім'ї та нести відповідальність за дітей. Тільки 4% опитуваних не готові виховувати дітей та вступати у шлюбні стосунки.

Отже, як бачимо, більшість досліджуваних нами студентів сприймають батьківство як базову життєву місію, важливий стан та значущу соціально-психологічну функцію. Характер батьківства для них може виступати гарантом особистого щастя та основою майбутнього суспільства, відтак не виникає заперечень, що батьківство повинно бути усвідомленим.

Проведене нами дослідження не вичерпує всю багатогранність проблеми батьківства. Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі можуть стати питання культури материнства/батьківства, готовність юнаків до створення сім'ї, профілактика девіантного материнства тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бартків О. С. Усвідомлене батьківство: теоретичні аспекти. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ V. Соціальна педагогіка. 2010. Вип. 23. С. 192–195.
2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. Київ, 2003. 134 с.
3. Буніна Л. М. Усвідомлене батьківство як соціально-педагогічне явище. Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2003. Вип. 7. С. 18-20.
4. Ермихіна, М.О. Формирование осознанного родительства на основе субъективно-психологических факторов: автореф. дис. ...канд. психол. наук. Казань, 2004. 22 с.
5. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації : [навч.-метод. комплекс / автор.-упоряд.: О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, З. П. Кияниця, В. О. Кузьмінський та інш.] / за заг. ред. : І. Д. Звереві, Ж. В. Петрочко. К. : Фенікс, 2007. 528 с
6. Кузнецова О.В. Формування сімейних цінностей у студентів вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2015. 20 с.
7. Овчарова Р. В. Психологическое сопровождение родительства: учебн. пособие. М., 2003. 319 с.
8. Овчарова Р. В. Психология родительства : учебн. пособие. М., 2000. 368 с.

Гнан Анастасія

Науковий керівник: доц. Свідерська Г.М.

РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ГОМОСЕСУАЛЬНІСТЬ» ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ ГОМОФОБІЇ

Багато сучасних цивілізованих країн, таких, як Франція, США, Голландія, Канада та ін., гарантують своїм громадянам свободу і право вибору не тільки релігійної громади чи навчального закладу, а й право на гендерну ідентичність та сексуальну орієнтацію. Для України подібні речі (попри всі оптимістичні прогнози) поки що відносяться до розряду фантастичних і нереальних. Пересічні громадяни, відомі політичні партії (як-от «Свобода»), більшість суспільних організацій не приховують власного неприйняття і відверто ворожого ставлення до людей із так званою «нетрадиційною сексуальною орієнтацією» та до їхніх нечисленних спроб заявляти про своє існування та виборювати можливість користуватися особистими правами і свободами.

Як зазначає О.А.Козачук, відсутність належної об'єктивної та науково обґрунтованої інформації про спосіб життя гомосексуалів і психосоціальне становлення їх особистості створюють труднощі у соціалізації представників означеної сексуальної орієнтації, призводять